

Bilim Tarihinde Bu Ay

M u r a t D i r i c a n

7 Eylül 1936

Son Tazmanya Kaplanı

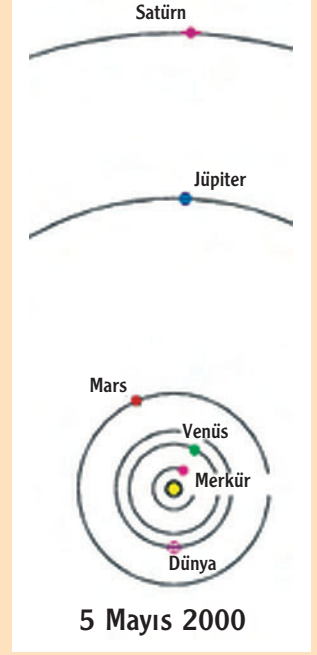

Yaşayan son Tazmanya kaplanı 1936'da Tazmanya'daki Hobart Hayvanat Bahçesi'nde öldü. Bir köpeği andıran bu keseli hayvan, adını sırtının üçte birini kaplayan çizgilerden alıyordu. Tazmanya'da soy tükenişi gözlenen ilk memeli olan Tazmanya kaplanları, bir zamanlar en geniş yayılım gösteren etçil keseli hayvanlardı. Bu türün yok olmasındaki en önemli etken, Avustralya'ya göç eden Avrupalı yerleşimcilerin çiftlik hayvanlarına zarar verdiği gerekçesiyle Tazmanya kaplanını sistemli bir biçimde avlamasıydı. Bu soykırımdan kurtulan birkaç birey de hayvanat bahçelerinde yaşamını sürdürüyordu.

8 Eylül 2040

Büyük Buluşma

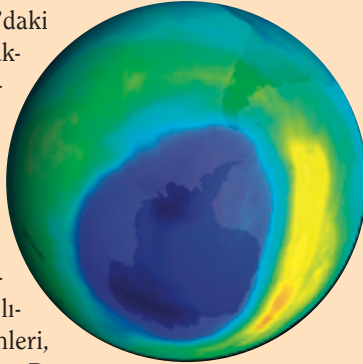
Yirmi birinci yüzyılın en gösterişli gök olaylarından biri 2040'ta Merkür, Venüs, Mars, Jüpiter ve Satürn'ün çıplak gözle gözlenebilir bir biçimde bir araya gelmesiyle yaşanacak. Akşam saatlerinde birbirine çok yakın kümelenecek olan bu gezegenlerin, hilal biçimindeki ayla birlikte ilginç bir görüntü sunacağı hesaplanıyor. Benzer bir kümelenmenin gözlemlendiği 5 Mayıs 2000'de, Ay ve bu beş gezegenin birlikteliği Güneş'e yakın olmaları nedeniyle çıplak gözle gözlenememişti.

9 Eylül 2000

Ozon Tabakasındaki En Büyük Delik

2000'de Antarktika'daki ozon tabakasındaki yaklaşık 18 milyon kilometrekarelik delik, daha da genişleyerek ilk kez insanların yaşadığı bir kenti etkileyecek biçimde genişledi. Ozon tabakasındaki delik, 2000 yılının 9 ve 10 Eylül günleri, Şili'nin güneyindeki Punta Arenas kentini de içine alacak biçimde genişlemişti.

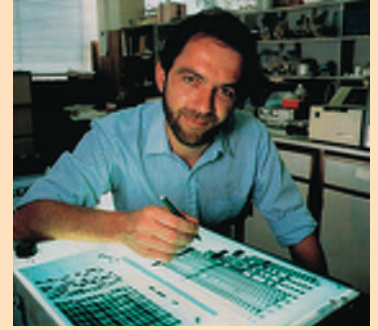

Ozon tabakasındaki delik, büyük miktarda morötesi ışınmanın yeryüzüne ulaşmasına yol açtığından, başta cilt kanseri olmak üzere birçok hastalığa neden olabiliyor. Bunun yanında besin zincirinin en altındaki birçok bitki türünün de yok olmasına yol açıyor. Daha önce yalnızca Antarktika ve çevresindeki okyanusu etkileyen ozon tabakasındaki delik, ilk kez bu kadar genişleyerek, insan yaşamı için ne kadar büyük bir tehdit oluşturduğunu göstermiş oldu.

10 Eylül 1984

DNA Testi

Bugün birçok alanda kullanılan DNA testini, 10 Eylül 1984'te Alec Jeffreys buldu. Yaptığı denemeler sırasında X-ışını filmleri (röntgen filmleri) üzerine bazı izler düşürmeyi başaran Alec Jeffrey, bu karmaşık izlerin bir anlamı olup olmadığı üzerine çalışmaya başladı.

Ardından bu izlerin DNA düzeyinde biyolojik bir tanımlama olabileceğinin farkına vardı. Her bireyin DNA profili birinden farklıydı. Yöntem, o günden sonra özellikle adli ve suç araştırmaları alanında büyük bir uygulama alanı buldu ve bir dönüm noktası olarak kabul gördü. Oysa bu uygulama alanı beklenmedik bir biçimde önem kazanmıştı ve Jeffrey'in çalışmalarının merkezindeki alan değildi. O daha çok, bir aile içinde kalıtsal olarak iletilen bazı hastalıkların genetik işaretlerini izlemek amacındaydı. Bu yöntemin kriminoloji (suçbilimi) alanındaki ilk resmi uygulamalarıysa iki yıl sonra 1986'da kabul görerek etkin bir biçimde kullanılmaya başlandı.

12 Eylül 1940

Lascaux Mağarası

MÖ 15.000'e tarihlenen gösterişli duvar resimleriyle ünlü Lascaux mağarası, 12 Eylül 1940'da keşfedildi. Dört okul çocuğunun rastlantı eseri bulunduğu mağara, güneybatı Fransa'da Dorgonde bölgesindeki Montignac köyü yakınlarında yer alıyor. Duvarlarında yaklaşık 2000 renkli ve gösterişli hayvan figürünün bulunduğu mağaranın çok uzun süre o dönem insanların av öncesi yapılan törenler için kullanıldığı sanılıyor.

Geç paleolitik dönemde kullanıldığı sanılan Lascaux bu bölgedeki mağaralar zincirinin bir parçasıydı. İkinci Dünya Savaşı'nın hemen ardından ziyarete açılan mağara, kısa sürede büyük bir ziyaretçi akınına uğradı. Öyle ki günlük ziyaretçi sayısının 1200'ü bulması, mağara içinde biriken karbon dioksit miktarını çok artırdığından, duvar resimlerine görünür bir biçimde zarar vermeye başladı. Bu nedenle mağara 1963'te araştırmacılar dışında ziyarete kapatılarak koruma onarım çalışmaları başlatıldı. Bu arada Lascaux mağarasının birebir kopyası da yine mağara yakınlarında Lascaux II adıyla yapılmaya başlandı. 1983'te ziyarete açılan Lascaux II, orjinal mağaranın 200 m'lik bir bölümünün kopyası olarak hazırlandı.

17 Eylül 1822

Rosetta Taşının Sırrı Çözüldü

Fransız eski yazıt uzmanı Francois Champollion, 1822'de Mısır hiyeroglif yazısını çözmeyi başardı. Uzun süre bir sır olarak kalan Mısır hiyeroglifi, Napolyon'un 1798'deki Mısır Seferi sırasında bulunan Rosetta Taşı yardımıyla çözülmüştü.

MÖ 196'da yazıldığı tahmin edilen bu taş adını, bulunduğu Rosetta (Reşit) kasabasından alıyor. 114 cm x 72 cm x 28 cm boyutlarındaki bazalt taşın ağırlığı yaklaşık 760 kg'dı. Büyük İskender'in Mısır'ı fethinden sonra hüküm sürmeye başlayan Ptolemaios Hanedanı'nın hükümdarlarından biri tarafından yazdırılmıştı. O güne kadar okunamamış Eski Mısır'ın demotik ve hiyeroglif alfabelerinin yanı sıra, okunabilen Yunanca bir metnin de aynı taşın üzerinde bulunması, birçok araştırmacıyı, tek bir metnin üç ayrı dilde yazılmış olduğu görüşünde birleştiriyordu. Eski Mısır yazılarının güncel koptik diline benzediğini ortaya koyan araştırmacı Jean-Francois Champollion, yaklaşık 14 yıllık bir çalışmanın ardından Mısır Hiyeroglifini 1822'de çözmeyi başardı. Yazıtın Yunanca bölümünü hiyerogliflerle karşılaştıran Champollion'a demotik alfabelisini 1914'te çözen İngiliz Thomas Young'ın çalışmaları da büyük yardımcı olmuştu.

20 Eylül 1954

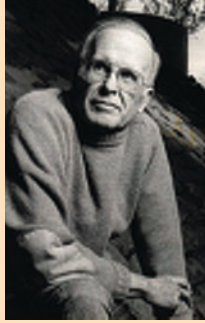
FORTRAN Devrede

FORTRAN programlama dilinde yazılmış ilk yazılım 1954'te çalıştı. Fortran bu tarihten sonra uzunca bir süre hem teknik hem de bilimsel uygulamalardaki egemen programlama dili olarak kaldı. John Backus ve ekibinin, IBM 704 model bilgisayar için geliştirilen FORTRAN adını, yine Backus'un hazırladığı rapordan alıyordu: "The IBM Mathematical FORMula TRANslating System: Fortran"

Fortran ilk üst düzey programlama dili değildi. 1950'deki üst düzey programlama dilleri derlenmeden, bir yorumlayıcı (interpreter) yardımıyla çalıştırılıyordu. Bu da makine koduyla yazılan programlardan en az 10 kat daha yavaş çalışmalarına neden oluyordu. 1950'li yıllardaki bilgisayarlar için hız çok önemliydi. Bu nedenle yazılması zor da olsa makine kodu yeğleniyordu.

İşte bu noktada Backus ve ekibi hem üst düzey programlama dilleri gibi kolay yazılabilen hem de makine kodunda yazılmış gibi hızlı çalışan bir programlama dili olarak Fortran'ı geliştirdi.

Fortran'ı öteki üst düzey programlama dillerinden ayıran da bir çevirici yerine bir derleyici (compiler) kullanmasıydı. Program üst düzey dilde yazıldıktan sonra makine koduna çevriliyor ve böylece hız kaybı engelleniyordu.

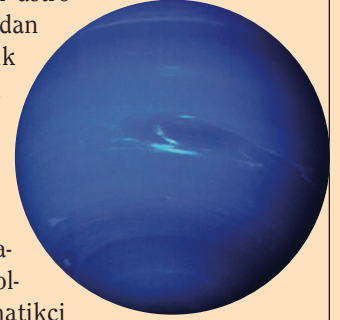

23 Eylül 1846

Sekizinci Gezegenin Keşfi

Neptün gezegeni Alman astronom Johan G. Galle tarafından 23 Eylül 1846'da yaklaşık bir saat gibi çok kısa süren bir gözlemin sonunda keşfedildi. Gözlem süresinin bu kadar kısa olmasının nedeni, yeni gezegenin yerinin daha önceden matematiksel olarak hesaplanmamasıydı. Fransız matematikçi

Urbain-Jean-Joseph Le Verrier'in, Galileo'dan beri bu yeni gezegen üzerinde yapılan çalışmalara dayanarak yaptığı hesaplar, Neptün'ün varlığını ve yerini gösteren bir hipotez niteliğindedir. Galle de bu hipoteze dayanarak yaptığı kısa gözlemlerle Neptün'ü keşfetti ve Le Verrier'in hipotezini kanıtladı. Sekizinci gezegenin gerçekte bulunduğu yerle, Le Verrier'in hesapları arasında yalnızca 1 derecelik bir hata vardı. Böylece Neptün, sıradan gözlem tekniklerinden önce matematiksel tahminlerle keşfedilen ilk gezegen oldu.

Kaynaklar:
<http://inventors.about.com>
<http://www.todayinsci.com>
<http://www.historytoday.com>